

Bunkkeri on kuin telemuseo. Näitä laitteita opas kutsuu telefaxin isoiksi. Niitä käytettiin Sveitsissä vielä viime vuosina, sillä niiden tietoturva on 100-prosenttinen.

Latvian vetonaula on yhdeksän metriä maan alla

2.5.2024 6.00

Rantalomia, kaupunkimatkoja, kulttuurimatkoja, viinimatkoja, ekomatkoja, festivaaleja, safareita, golfausta ja reppureissaamista; lomailutapojen ja nimikkeiden kirjo tuntuu loputtomalta. Uutta keksitään, jotta inhimillisen uteliaisuuden kaikki ulottuvuudet tulisivat tyydytetyiksi. Yksi voimakkaasti kasvavista kansainvälisen matkailun alueista on **military tourism**.

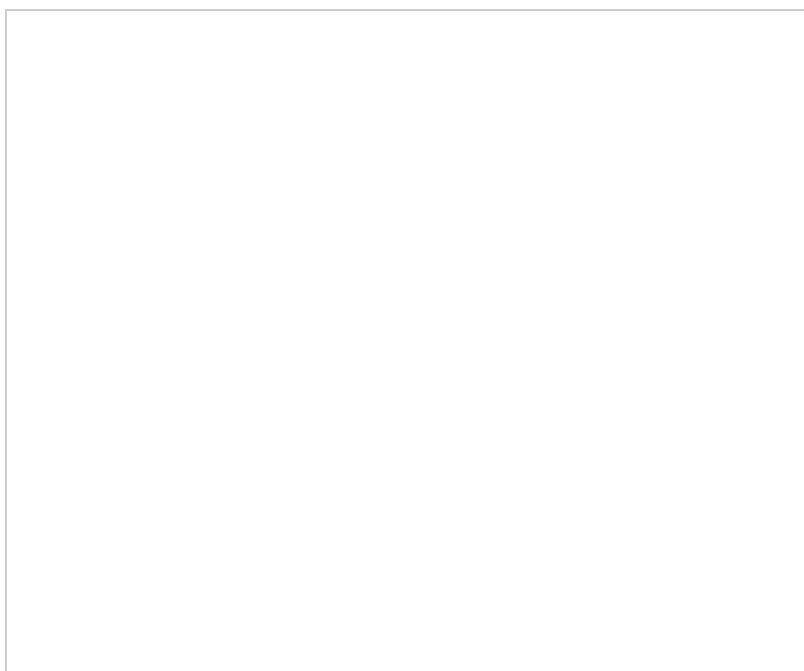
Teksti: SAKARI KARTTUNEN

Kuvat: SAKARI KARTTUNEN, INGUNA ZIGURE ja LATVIAN TOURISM DEVELOPMENT AGENCY

Termi ei suinkaan viittaa militarismiin eli sotakiihkoiluun. Paras suomenkielinen vastine lienee sotahistoriallinen matkailu. Voimakkaimmin se on luonnollisesti lähtenyt nousuun siellä, minne molempien maailmansotien kauhut ja kylmän sodan hulluus jättivät konkreettisimmat muistomerkinsä.

Ei ihme, että juuri Latviassa sotahistorialliseen matkailuun satsataan. Riika kirkkoinen ja jugend-taloineen sekä Jurmalan hiekkarannat ovat tähän asti olleet maan ykkösvaltteja, mutta nyt sotahistoriallisia kohteita kunnostetaan ja tehdään tunnetuiksi koko valtakunnan tasolla.

- Maamme ei ole ollut suurvaltojen jaloissa niin onnekas kuin Suomi. Mutta kaikki, mikä meitä on kohdannut, on tehnyt meistä rikkaan. UNESCO on myös huomannut historiamme aarteet, ja yksi tärkeimmistä vaalimisen kohteista on military heritage,

sotahistoriallinen perintö, kiteyttää Latvian matkailun kehittämiskeskuksen johtaja **Armands Slokenbergs**.

Sotahistorialliseksi ykköskohteeksi on valittu Neuvosto-Latvian 250 korkeimmalle sotilas- ja puoluepampulle rakennettu, atomisodan olosuhteet kestävä vakoilu- ja komentobunkkeri. Se sijaitsee Ligatnessa, 75 kilometriä Riiasta koilliseen, keskellä Baltiaa, melko lähellä pääkaupunkia, mutta kuitenkin riittävän kaukana maan tärkeimmistä pommituskohteesta.

- Bunkkerin rakentaminen aloitettiin vuonna 1970, mutta se valmistui lopullisesti vasta 1982. Työ kesti kauan, koska tilat ovat yhdeksän metriä maanpinnan alapuolella ja nelioita on 2000. Huippusalaisessa hankkeessa rakentajat työskentelivät vain viikon kerrallaan, sitten tulivat uudet miehet remmiin. Kukaan ei tiennyt, mitä tehtiin. Vaitiolovelvollisuus sinetöitiin allekirjoituksella, eikä ole vaikea arvata, mikä olisi ollut tietovuotoon syllistyneen kohtalo, kertoo bunkkerin opas **Oskars Okonovs**.

Naamiointi vietin äärimmilleen. Koko bunkkeri sijaitsi neuvostolatvialaisille tarkoitetun kuntoutuskeskuksen alla. Sinne pääsi vain huomaamattoman oven kautta, ja kontrolli oli moninkertainen. Pomoillakaan ei ollut asiaa alakertaan, ellei nimi ollut sen päivän rullassa.

Yksikään antenni ei sojottanut taivaalle, kukkulat olivat näköesteenä ja laaja alue oli ulkopuolisilta täysin suljettu. Asukkailla oli oma lastentarha ja kauppa, ja koululaisia varten Latvian ensimmäinen koulubussi liikennöi naapurikyliään.

Bunkkerissa työskenteli vuorokauden kerrallaan 20-25 miestä.

Heidän vaimonsa palvelivat maan pinnalla kuntoutuskeskuksessa, mutta yhteydenpitoa ei sallittu; bunkkeriin ei voinut edes soittaa - paitsi jos osasi konstit.

- Linja aukeni, jos pystyi lahjomaan tietyn puhelimen ääressä olevan avainhenkilön vodkalla, tupakalla tai suklaalla. Se oli latvialaisen korruption alku, Okonovs huokaa.

Puhelinliikenne Latvian tärkeimpiin kaupunkeihin hoidettiin maakaapeleita pitkin. Tärkein, huippusalainen suora maakaapeliyhteys bunkkerista meni Moskovaan KGB:n päämajaan. Mutta Latvian kaikkiin puhelimiin saatiin yhteys: aina oltiin selvillä, kuka soittaa ja kenelle.

Alakerran miehet olivat sekä venäläisiä että latvialaisia, mutta komentokieli oli venäjä. He tekivät vain työtään, eivätkä he Okonovsin mukaan olleet "kovimman luokan kommunisteja". Monet kiirehtivät Riikaan puolustamaan Latvian itsenäisyyttä, kun neuvostopansarit jyräsivät siviilejä televisiotorilla.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että 250 hengelle oli neljä vessaa, joista kahden ovella oli lappu, "ei käytössä". Ne kaksi olivat pomoille. Ja vaikka naisia ei bunkkeriin laskettu, oli sinne kuitenkin rakennettu naisille oma suihku. Kommunistipuolueen 1. sihteerin huone on parhaiten säilynyt. Ei ihme, sillä kyseinen toveri ei kertaakaan käynyt koko bunkkerissa.

Paikan suurin materiaallinen arvo on sen alkuperäisenä säilyneessä laitteistossa. Ilmastoinnista ja mahdollisista sodan myrkkypilvistä huolehtimaan oli asennettu hirveää meteliä pitävät dieselkoneet. Ne ovat samanlaisia, joilla Neuvostoliitto aikoinaan kävi Suomenkauppaa. Nyt suomalainen liikemies myy niitä Venäjälle varaosiksi, ja kauppa käy.

Sotahistoriallisen matkailun suosiota kuvaavat hyvin nousevat kävijämäärät, jopa 30 000 kävijää vuodessa. Paikan huomioarvoa lisäsi se, että bunkkeri pääsi Lonely Planetin sivuille.

Ligatneen voi matkustaa bussilla tai rautateitse ja perille on paikallisbussiyhteys. Ruokailukin järjestyy, sillä alkuperäisessä neuvostokuppilassa saa ehtaa kaalikeittoa. Sen jälkeen voi tilata silakkaleivän, suolakurkkua ja vodkaa. Na zda-ró-vye ja kaasunaamari matkamuuksiksi!

KUINKA MATKUSTAA LIGATNEEN

Ajettaessa pohjoisesta Via Balticaa pitkin kannattaa kääntyä Riianlahden rantakaupungista Saulkrastista Siguldaan (tie P6, edelleen P7), jatkaa koilliseen (tie E77, A2) ja kääntyä Augsligatnesta Ligatneen vievälle pikkutielle.

Jos ei ole liikkeellä omalla autolla, Latvian Country Tourism Association suosittelee jatkamaan Riiaista eteenpäin: vuokra-autolla tai junalla Siguldaan, josta loppumatka taksilla, sillä paikallisbussit kulkevat harvoin eivätkä niiden aikataulut ole välttämättä yhteensopivia juna-aikataulujen kanssa. Riiaista voi myös ottaa

Verhojen välissä on bunkkerin pohjapiirros ja seinällä teksti: Oikaa varuillanne, varjelkaa maamme puolustuskykyä kuin silmäteräänne!

Viestintähuoneessa saattoi elää kolme kuukautta ilman konkreettista kosketusta ulkomaailmaan.

Jotta kokoushuoneen seinälle saatiin Latvian suurikokoinen kartta, se piti ryöväitä maatalousministeriöstä. Tosin se on maan kolhoosikartta, josta löytyy sellaisia kolhoosien nimiä kuten "Leninin Kipinä" ja "Punainen Nuoli".

edestakaisen taksin; hinta noin 90 euroa.

Matkamuistoksi kaasunaamari.

Bunkkerin huolto-ovet olivat neuvostoaikana nähneet vain harvat ja valitut - mutta kaiketi se oli tuttu myös Naton ottamia ilmavakoilukuvia tarkastelleille.